כאהינא סומקא כשרה אינקיב תתאה ולא אינקיב עילאה מגין או לא מגין פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר לא מגין וחד אמר מגין והלכתא מגין כדרב יוסף דאמר רב יוסף האי ריאה דאוושא אי ידעינן היכא אוושא מותבינן עלה גדפא או רוקא או גילא אי מבצבצא טרפה ואי לא כשרה ואי לא ידעינן היכא אוושא מייתינן מתיכלתא דמיא פשורי ומותבינן לה בגוה בחמימי לא דכווצי בקרירי לא דמטרשי אלא מותבינן בפשורי ונפחינא לה אי מבצבצא טרפה ואי לא כשרה תתאה אינקיב עילאה לא אינקיב והאי דאוושא זיקא דביני ביני הוא (אהיני סומקא דיבש גילדי סימן) גופא אמר רבא האי ריאה דאיגליד כאהינא סומקא כשרה ואמר רבא ריאה שהאדימה מקצתה כשרה כולה טרפה א"ל רבינא לרבא מקצתה מ"ט דהדרא בריא כולה נמי הדרא בריא מי לא תניא ושאר שקצים ורמשים עד שיצא מהם דם וכי תימא לשמונה שרצים מדמינן לה דתניא נצרר הדם אף על פי שלא יצא אי הכי אפילו מקצתה נמי אלא לא שנא ואמר רבא ריאה שיבשה מקצתה טרפה וכמה אמר רב פפי משמיה דרבא כדי שתפרך בצפורן כמאן כרבי יוסי בן המשולם דתניא איזו היא יבשה שאם תינקב ואינה מוציאה טיפת דם רבי יוסי בן המשולם אומר יבשה כדי שתהא נפרכת בצפורן אפילו תימא רבנן גבי אוזן בכור דקא שליט ביה זיקא לא הדרא בריא אבל ריאה דלא קא שליט ביה אוירא הדרא בריא ואמר רבא האי ריאה דקיימא גילדי גילדי אוכמי אוכמי חזותא חזותא כשרה אמר אמימר משמיה דרבא אין מקיפין בבועי ואמר רבא הני תרתי אוני דסריכן להדדי לית להו בדיקה ולא אמרן אלא שלא כסדרן אבל כסדרן היינו רביתייהו

ואמר

כאהינא סומקא. שנשארת בקרום התחתון והיא כתמרה אדומה: **דאוושא.** כשנופחין אותה משמעת קול כאילו רוח יוצא ממנה: ה"ג **אי ידעינן היכא אוושא מותבינן עלה גדפא או גילא או רוקא.** מושיבין על אותו מקום כנף פלומ"א בלע"ז: **גילא.** קש: **אי מבצבצא.** היא רוקא מחמת הנפיחה בידוע שיש שם נקב שהרוח יוצא משם: **טרפה.** משום ריאה שנקבה: **ואי לא ידעינן היכא אוושא.** פעמים שאין יכול להבחין לשמיעת האוזן מהיכן קול זה נשמע: **מייתינן משיכלא.** קוני"א בלע"ז: **דמיא פשורי ומותבינן.** לכולה ריאה לתוכה שכל מקום שיש בה נקב יבעבעו המים: **דכווצי לה.** והנקב נסתם ואין זו בדיקה יפה: **דמטרשי לה.** מקשין אותה כאבן ואם אין שם נקב בקרום העליון ויש נקב בתחתון מתקרע העליון מחמת שהוא קלוש ומים הקרים מותחין אותה כשמתקשה שקורין דייר"ש: **תתאה אינקיב.** והרוח יוצא מבפנים דרך הנקב ואינו יכול לצאת חוץ מפני קרום העליון שמגין ונכנס הרוח לבין ב' הקרומים לפיכך היא משמעת קול: **שהאדימה.** שנקוטרד"א: **מי לא תניא ושאר שקצים ורמשים.** קטנים כגון צפרדעים ודומה להם שעורן קשה אינו חייב עליהן בשבת משום חובל עד שתצא מהם טיפת דם ואע"פ שנצרר הדם והאדים עורן מבחוץ אין זו לקותא דמתוך שעורן קשה הוא ממהר להאדים וה"נ ממהר להאדים ולאמי חשבת ליה נקב: **וכ"ת לשמונה שרצים מדמינן לה דתנא.** בהו בפ' ח' שרצים (שבת קז.): **נצרר הדם.** ונאסף במקום אחד דהיינו האדים העור מבחוץ אף על פי שלא יצא וקרי ליה התם חבורה שאינה חוזרת דכיון שהאדים העור מבחוץ בידוע שנקרע העור מבפנים וסופו ליקנב ולצאת והכא נמי להאי קרום דריאה חשבת ליה כעור גמור והכי מפרש התם דבהנך דאית להו עור הויא חבלה ובהנך דלית להו עור לא חשיבא חבלה הך צרירת דם. והך מתניתא קמייתא לא ידענא היכא תניא: **אלא לא שנא.** דבין כולה ובין מקצתה כשירה כדאמר לקמן (דף מז:) אדומה כשרה מדר' נתן: **הכא נמי לא שנא** ל"ג: **איזו היא יבשה.** לגבי מומי בכור קאי: **רבי יוסי בן המשולם אומר.** ואע"פ שאין מוציאה דם אין זו יבשה עד שתיבש כל כך שתהא נפרכת בצפורן: ה"ג **הכא כיון דלא שליט בה אוירא הדרא בריא: גילדי גילדי.** קליפות קליפות קרוסט"ת בלע"ז כעין מכות מלנ"ש: **אוכמי אוכמי.** טיי"ש בלע"ז שחורות: **חזותא חזותא.** גוונים גוונים ודוקא הנך גוונים דלא מיטרפא בהו כגון אדומה ירוקה והנך דלקמן בהלכות[א]: **אין מקיפין בבועי.** בועה שניקבה בריאה היכא דלא ממשמשא ידא דטבחא דליכא למיתלייה בטבחא ואין ידוע אם קודם שחיטה אם לאחר שחיטה אין מבילין בועה אחרת להקיף ולקרב אצלה ולנוקבה ולראות אם מראה הנקבים שוים כדאמרינן לקמן בפירקין (דף נ.) מקיפין בריאה דה"מ ריאה אבל כיון שנעשית בה בועה אין מראה ניכר בה שעשוי להשתנות כל שעה ושמא מראה אחר היה לו ונשתנה. לשון מקיפין מקרבין זו לזו כמו אין מקיפין שתי חביות דמסכת ביצה (דף לג:): **לית להו בדיקותא.** שסירכא זו מחמת נקב היא באה שמתוך שהריאה שואבת כל מיני משקה והמשקה נעשה עב בתוכה כמין גליר"א ויוצא מעט מעט דרך הנקב נקפה ונעשה קרום כך מצאתי בתשובת הגאונים ואע"פ שהוא סותם הנקב ואין מועיל רות הא אמרן[ו] קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום שסופו ליסתר: **שלא כסדרן.** כגון שתים המילונות נדבקו בסירכא ממעל למלעית או מתחתיה: **היינו רביתייהו.** זו מגינה על זו והדלת בריא שמתוך שסוכבות זו על זו אינן מתפרקות והקרום הולך וחוזק אבל כשהן שלא כסדרן זו הולכת לכאן וזו הולכת לכאן והקרום מתפרק ונסתר וכן הלכה דליכא מאן דפליג עליה. ואונה הסרוכה באומא והיא אללא מעשה בא לידי ושאלתי את פי רבינו יעקב בר רבי יקר והתירה לי לאכול ויש שאוסרין והוא אמר לי טעמו וטעמם. האוסרין אומרים הרי נקב יש ולא מצאנו שהותר אלא באוני כדאמר רבא אבל כסדרן היינו רביתייהו אבל אומי לא קאמר וטעמא דאוני משום שעומדין במילר החזה ומתמתמות והדלת בריא ותדע שהרי בריאה הסמוכה לדופן באוני כשרה ובאומא טרפה כדלקמן (דף מח.). וטעם מורי לא מצינו אומא בגמרא ורבא לא אמר טעמו משום חוס דהא בכל הריאה אמרן לעיל דלא שלט בה אוירא ורבא פי' טעמו משום דהיינו רביתייהו כלומר כך הן גדילות זו עם זו ואין מתפרקות זו מזו הלכך ל"ש אוני ול"ש אומא ורבא דנקט אוני משום דעיקר מילתיה דאורי לן דשלא כסדרן טרפה ואע"ג דלאי הויא סריכי אוני בדופן הוי כשרה כדאמרינן לקמן (דף מח.) אשמעינן רבא דהתם היינו טעמא דכיון שהחלל צר הן שוכבות תמיד אצל הדופן ואינן מתפרקות ממנו[א] זו מזו אבל דשלא כסדרן מתפרקות הן שהרי אמלעית מפרקתן ולא תימא דוחק הדופן מעמידן שלא יתפרקו זו מזו אבל באונא ואומא שלא כסדרן לא איצטריכא לן לאורויי דכיון דברוחב החלל הן עומדות מי יחזיק בה שלא יתפרקו וסייג מצאתי לדבריו בתשובת הגאונים וניכרים דברי אמת. ועינותיא דוורדא כל היכא דסבכא[ב] טריפה דכולהי לגבה לידה שלא כסדרן נינהו:

תרתי

אינקיב תתאה ולא אינקיב עילאה מאי. לעיל (דף מה.) גבי קרום של מוח לא בעי הכי דפשיטא דעילאה מגין שהוא עב וחזק: **והלכתא** מגין כדרב יוסף כו'. בכל דוכתי (לקמן נג:) קי"ל כרבינא לקולא ולא הוצרך לפסוק כאן אלא משום דבעי לאתויי דרב יוסף: **אלא לא שנא.** פירש ר"ח לא שנא וטרפה ולפירושו הא דאמר לקמן[ט] אדומה כשרה מדר' נתן צריך לומר היינו כשמתלבנת ע"י נפיחה וכן משמע מתוך הלכות טרפות דרבינו גרשום ובה"ג של רבינו תם ובקונטרס פירש לא שנא וכשרה כדלקמן וכן פסק בה"ג ורב אלפס ורבינו יעקב בר רבי אבין היה מודה[י]: **אוכמי** אוכמי. פירש בקונטרס טיי"ש שיש בה מראות שחורות והא דאמרינן בסמוך כדיותא טרפה יש לפרש דהיינו כשרוכה כך ומעשה בא לפני רבינו תם והכשיר כשלא היתה רוכה שחורה אבל תימה דכיון דאמר לקמן (דף מז:) דטרפה משום דשחור אדום הוא אלא שלקה א"כ מה לי רוכה מה לי מקצתה כיון דע"י לקותא היא ונראה לפרש דאוכמא דהכא היינו כי כוחלא דאמר לקמן (שם) דכשרה וכן פירש בהלכות גדולות של ר"ת[כ]: **אין** מקיפין בבועי. כשניקבה היכא דלא ממשמשא ידא דטבחא כדפירש בקונטרס דאי לא ניקבה כשרה בר מהיכא דאיכא תרי בועי דסמיכי להדדי כדבסמוך: **אבל** כסדרן היינו רביתייהו. נראה [ב] לי כסדרן דוקא באותו ענין כמו שהן שוכבות זו אצל זו אבל אם הם שוכבות זו על זו אע"פ שהם סמוכות זו לזו טרפה דאין זה כסדרן ועוד כתוב בערוך[ל] בשם ר"ח כסדרן[מ] קבלה רב מפי רב אפילו סריכן תרי אוני באמצע ועיקרן מפרקי מהדדי טרפה וכ"ש אם דבוקות זו ע"ג זו [ג] הראשונה עם השניה או השניה עם השלישית דודאי טרפה ורבותינו הגאונים כתבו כיון דחדא סירכא[נ] על גבי חברתה היא רביתא ולא איכפת לן בההיא סירכא והרבה תמיה רבינו יהודה על קבלת ר"ח וכתב שלא מצא בכל הלכות טרפות של רבותינו שראה שום חילוק בין מיפרקי מעיקרן ללא מיפרקי: **היינו** רביתייהו. על פירוש הקונטרס דפירש דהסירכא מחמת נקב היא באה קשה לר"י דאמאי כסדרן כשרה נהי דלאינה נמשכת לכאן ולכאן לא יהא אלא קרום שעלה מחמת מכה בריאה שאינו קרום אע"פ שאין הקרום דבוק למקום אחר [ד] ואי הוה אמרינן הא דכסדרן

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"ו מהל' שחיטה הלכה א סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן לו סעיף א:

ע ב מיי' שם הלכה ז [ח] טוש"ע שם סעיף ד:

עא ג מיי' שם הלכה טו יט סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לו סעיף ד:

עב ד עיין בזה בכ"מ פ"ח מהל' שבת הל"ט ובכ"מ שם [וע"ש בכס"מ ה"ז] טוש"ע או"ח סי' שטו סעיף א:

עג ה מיי' שם סמג לאוין סה טוש"ע או"ח שם:

עד ו ז מיי' פ"ח מהל' שחיטה הלכה ז סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לו סעיף יג:

עה ח מיי' פ"ז מהל' ביאת מקדש הל"ג [טויו"ד סימן סט ובכ"י]:

עו ט מיי' פ"ז מהל' שחיטה הלכה יט סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לח סעי' ה:

עז י מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד:

עח כ מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לו סעיף ו:

עט ל מיי' שם פ"ח הלכה ה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לט סעיף ד:

◆

שיטה מקובצת

א] והנך דלקמן בהלכות גדולות הס"ד: ב] אבל כסדרן היינו רביתייהו נראה לפרש כסדרן דוקא באותו ענין שהן שוכבו': ג] וכ"ש אם דבוקות זו על גב זו או הראשונה עם השלישית: ד] אע"פ שאין הקרום דבוק למקום אחר וכ"ש כשהוא דבוק לאונה אחרת ואי הוה אמרי':

◆

רבינו גרשום

רבא האי ריאה דאגליד כאהינא סומקא כלומר דאינקיב עילאה ולא אינקיב תתאה דתתאה כאהינא סומקא: גלא. קש. אי מבצבצא טרפה כלומר דאינקיב ואי לא מבצבצא כשרה. תתאה אינקיב עלאה לא אינקיב והאי דקא אושא זיקא דביני וביני קא אושא: דמטרשי לשון קשה. אי מבצבצא כו' דכיון דמבצבצא ודאי אינקיב: נצרר הדם כלומר שהאדים כנגד המכה. אלא לא שנא כלומר בין מקצת ובין כולה כשרה: איזה יבשה כלומר לענין בכור אוזן בכור שיבשה אינה חשובה יבשה עד שתהא נפרכת בצפורן: אפי' תימא רבנן כלומר אפי' רבנן דמחמירי לענין אוזן בכור דאמרי אפי' אין נפרכת בצפורן אלא שאינו יוצא ממנה דם חשובה יבישה אפי' לדבריהן אינה חשובה יבישה לענין ריאה עד שתהא נפרכת בצפורן מ"ט התם לענין אוזן בכור כיון דשליט בה זיקא כו' אבל הכא כיון דלא שליט בה זיקא הדרא בריא אפי' לא יצא ממנה דם ואינה חשובה יבישה עד שתהא נפרכת בצפורן. דאפיק גילדי גילדי לשון מכות ואבעבועות: אין מקיפין בבועי שאם יש נקב

מסורת הש"ס

א) לקמן מז:, ב) [יתכן להיות משיכלי עיין לקמן דף נה:], ג) שבת קז:, ד) [צ"ל דתנן], ה) בכורות לז., ו) [לקמן מח. ע"ש], ז) [לקמן מז:], ח) בפ"ח דשרצים, ט) [דף מז:], י) [צ"ל מורה כן. רש"ל], כ) [עיין תוס' ב"ב דף טז: ד"ה כמתלא דרישקא], ל) [ערך אן ב'], מ) [בערוך שם: שלא כסדרן], נ) עם חברתה כצ"ל רש"ל.

◆

גליון הש"ס

גמ' גופא אמר רבא. כה"ג בב"ק דף קי ע"א ובב"מ דף קט ע"ב:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה היינו רביתייהו וכו' ואינן מתפרקות ממנו אבל דשלא כסדרן מתפרקות הן זו מזו שהרי:

◆

לעזי רש"י

פלומ"א. נוצה.
קוני"א. גיגית.
דייר"ש [רוידי"ש]. קשה. נוקשה.
שנקוטרד"א [שנקטירוד"א]. יורית דם.
קרוסט"ת [קרושטי"ש]. גלדים.
מלנ"ש [מלנ"ץ]. פצעים.
טיי"ש. נקודה.
גלירד"א. ליחה.

◆

מוסף רש"י

אי מבצבצא טרפה. אי לא מבצבצא כשרה, אמאי טעמא שלא ניקב קרום העליון, והאי דאוושא למה, דנקב קרום התחתון ולא ניקב העליון ולא תמות הבהמה ותטרפא (הפרדס עמ' קמ). **ונפחינא לה.** אי מבקבקא, שיש קול במים טריפה ואי לא מבקבקא כשרה, דאמרינן קרמא עילאי אינקיב ותתאה לא אינקיב (שם. וראה עבודת מבקבקא). **נצרר הדם.** נאסף ונקשר במקום אחד שוב אינו חוזר ונבלע (שבת קז.). **גילדי גילדי.** שנגלדה ונשאר עורה של ריאה ומעומרת בשלפה גוונים והני גילדי קיימין שחורים לבנים או מיני מראה אחר (הפרדס שם). **אין מקיפין בבועי.** שסומכים זו לזו ורואין אם דומות זו לזו (עירובין ל: קדושין מ. נדה ו.) אם דומים הם בנקביהם (שם). שאם יש נקב בבועי של ריאה ואין ידוע אם קודם שחיטה או לאחר שחיטה ניקב, לא אמרינן נעשה נקב אחר בבועא ונסמוך זה לזה ונראה אם דומה זה הנקב המדם שנעשה אחר שחיטה לאותו שהיה קודם ולכן ויהיה כשר, אלא טריפה, דאמרינן קודם שחיטה ניקב, הלכך טריפה, דמספיקא לא יכול לתלות ביד הטבח או בסכין שמכניס תחת הגרון בשעת תלויה כדי להוציא הדם מתחת החזה, אבל ניכר שביד הטבח נעשה כשרה ואין מקיפין ולאמר ביד הטבח נעשה וכשרה (הפרדס עמ' קמא). **דסריכן להדדי.** דסמוכי להדדי על ידי סירכה, טריפה, והוא דקיימין שלא כסדרן, שלא נסרכה לאותה שאצלה אלא לשלישית ואונה אמצעית מפסקת ביניהם, או היא טריפה משום דעבידה דמינתקא וכל העומד לינתק כנתוק דמי ותפיב כמה דהויא הנקב פתוח בתחלה וטריפה, אבל אי קיימא האונות כסדרן, דסריכה חדא לחברתה שבצידה, היינו רביתייהו, דרך גדילתן הוי כך ולא תינתק לעולם והיא שחיטה מעליא וכשירה (שם).